

Akit mindenütt visszavártak

A jugoszláviai sajtóból valami fantasztikus Petőfi-hír úszott át fiumei-cápáskodni a magyar sajtóba. Arról szólt, hogy Petőfi nem esett el Segesvárnál, csak eltűnt. De nem Hadúr vitte tüzes szekeren az égbe, se a kozákok nem hurcolták Szibériába. Szerencsésen kibujdosott Szerbiába, ott összehozta a jó szerencséje egy szerb pappal, az megszánta a fiatal embert, értelmes arca, intelligens viselkedése is megtetszett neki, felfogadta sekrestyésnek. Bene vixit, qui bene latuit¹. Petőfi nagyon boldogan élt a sekrestyés szerepben halálos holtáig, mert tökéletesen sikerült neki elbújni ebben az inkognitóban. A pap, ha tudta vagy sejtette is titkát, őrizte fogytig, s csak élete végén dicsekedett el vele gimnáziumi tanár fiának, hogy neki különb sekrestyése volt, mint a karlócai patriarchának. Mert az a nagyszakállú Petrovits nem volt más, mint a magyarok Petőfi Sándora.

A Petőfi-legendában kezdettől fogva sok a fantasztikum, de az mind olyan, amit vétek volna szétfoszlatni, mert a szeretet, a hit, a rajongás találta ki. Ez a fantasztikum azonban olyan vad, hogy még bosszúságra se érdemes, nemhogy cáfolgatásra. Egy tekintetben mégis elismerést érdemel: nem lehet párját hasítani. Aki Petőfi Sándorból jámbor szerb sekrestyést tud csinálni, s évtizedekig megelégedetten lóbáltatja vele a füstölőt a pápa háta mögött, annak a fantáziája előtt minden regénycsináló vegye le a ka-
lapot.

* * *

Ez a karikatúrakísérlet elővétette velem a Petőfi-centenáriumra vonatkozó jegyzeteimet és azokban találtam valami szegedi vonatkozásút is.

Szóhagyomány van róla, hogy Petőfi Sándor egyszer Szegeden is járt – valaki meg is írta ezt valamelyik régi szegedi újságban, olvastam is a cikket, de följegyzésem elhanyagódott, s elfelejtettem a közlő nevét. Valószínűleg nem kár érte, mert az adat nem látszott éppen hitelesnek. Zivataros éjszakán időzött volna itt a költő, egyenesen Dugonics sírjához ment és nagy beszédet mondott ott az égzengésben. Naiv legenda ez. Először is

---

¹ Bene vixit, qui bene latuit – Jól élt, ki jól elrejtőzött

járatlan ember nappal se olyan könnyen találja meg Dugonics sírját, nem-hogy éjfélkor keresgetés nélkül egyenesen odatarthatna. Másodszor sehol semmi nyoma annak, hogy Petőfi akkora rajongója lett volna Dugonicsnak, hogy egyenesen azért jött volna le Szegedre, és odaállt volna a sírjára éjfélkor irodalomtörténeti értekezést tartani. Ennyire még a Petőfi-romanticizmus sem ment.

Boldogult Czimer Károly szintén azt közölte velem, hogy hiába rajzolta ki Petőfi életrajzi adatai alapján a költő magyarországi útjait – azok Szegedet sohase érintették. Se Petőfi levelezéseiben, se a rá vonatkozó irodalomban én se találtam ennek semmi nyomát. Ellenben mégis találtam egy Petőfire vonatkozó nagyon érdekes szegedi adatot, amely szinte már az okkultizmus birodalmába tartozik.

Petőfi július 31-én halt vértanúhalált eszméi evangéliumáért. A *Szegedi Lap* pedig már július 20-i tudósításában azt mondja, hogy „egy havasi csatában egy század honvédség elfogatott s Petőfi terhes sebet kapott”. Mi lehet a magyarázata ennek a megdöbbenő előreérzésnek, amely hajaz a tizenegy nap múlva bekövetkezett igazsághoz? Az ember a megérzésnek arra a másik tragikus esetére gondol, amikor a szegedi sajtó fél nappal a Tisza István meggyilkolása előtt már külön kiadást adott a gáztettről.

* * *

A magyar sajtóban a szegedi újság ma már ki nem nyomozható gazdájú közlése az első adat Petőfi elvesztéséről. Magáról a katasztrófáról a kolozsvári *Szabadság* közli az első réveteg hírt, de csak augusztus 7-én. Azt is egy névtelen tudósító jelenti „segesvárvidéki” pszeudonimmal:

„Koronás népköltőnk, P. S., hír szerint elveszett.”

A hírt, úgy látszik, nem vették nagyon komolyan. A szerkesztő ezt jegyzi meg csillag alatt:

- Nagyszerűbb nemzeti csapás lenne tisztelt barátunk elvesztése, sem-hogy a valóság esetében eddig hivatalos tudósítást ne kaptunk volna felőle, azért alaptalan mendemondának hisszük és valljuk ezen hírt.

Ez volt a legnagyobb magyar költő búcsúztatása a magyar sajtóban, egy héttel Világos előtt.

Világos után pedig évekig a nevét, sőt a neve kezdőbetűit se lehetett kinyomatni. Az arcképeit, a leveleit, az írásait az ijedtebbek elégették, a

bátrabbak rejtekhelyekre duggatták – de kastélyokban és fonóházban mindenütt visszavárták az országban. Mihelyst elvesztettük, azonnal megérezte, hogy az Isten kincsesháza legszebb klenódiumát² adta nekünk benne.

– Ő valóban Isten fia volt – mondta a római százados a feszület alatt, mikor a megfeszített Ember Fia kiadta lelkét.

Petőfi nagyságáról is ilyen jámbor pogány tett hitvallást az egész nemzet nevében. A költőnek Gyuri nevű inasa, akit Garay Jánosék fogadtak föl, amikor a gazdája elveszett, és a gazdasszonya kiadta neki az obsitot. Ez a Gyuri, akinek még a vezetékneve se maradt ránk, nem lehetett valami írástudó ember, egyszerű paraszti lélek volt. És amikor ez a Gyuri elfoglalta a helyét az új gazdájánál, és sírva pucolta az *Obsitos* költőjének csizmáját, a jólelkű Garayné vigasztalására ezt felelte:

– Tudom én azt, tekintetes asszonyom, hogy a Garay úr is jeles ember, de azért olyan nagy magyar „írnok” nem lesz többet a világon, mint az én gazdám volt.

Ennél többet a centenáris ünnep száz költője és száz szónoka se tudhat mondani.

---

² klenódium – kincs, ereklye, drágaság